
Ján Stanislav a aktuálne akademické rámce slovenskej slavistiky

Peter Žeňuch

I.

Profesor Ján Stanislav, s ktorého menom sa spája slavistické pracovisko na pôde Slovenskej akadémie vied, predniesol dňa 8. marca 1934 v sieni Elánu prednášku o úskaliach vtedajšieho slovenského humanitného vedeckého výskumu. Pomenoval v nej pozitívne skutočnosti, ktoré v tom čase prezentovali slovenskú vedu v jej domácom i medzinárodnom kontexte, ale najmä podčiarkol potrebu dosiahnuť rigoróznosť slovenskej humanitnej vedy v jej národnom i medzinárodnom kontexte. V mnohých oblastiach tohto vedeckovýskumného prostredia bolo v tom čase zložité takýto želaný stav vedy skutočne dosiahnuť. Chýbali nielen vedeckí pracovníci, ale chýbali aj rozličné vedecké pracoviská či inštitucionalizovaný slovenský vedecký výskum. Podpora humanitného vedeckovýskumného prostredia sa však ani dnes nejaví ako systematická či stabilná. Dokonca na začiatku tretieho tisícročia sa výraznejšia podpora humanitných vied pokladá skôr za akýsi nedosiahnuteľný ideál ako za reálne uchopiteľný rámec. Práve v tomto kontexte prekonávajú humanitné vedy, slavistiku nevynímajúc, ťaživé problémy spojené s poklesom štátnej dotácie (s „vysušovaním“) i s postupujúcou dezintegráciou. Ak sa aj niekedy proklamuje ich zrovnoprávnenie s inými vedami, ide vo svojom dôsledku skôr o udúšajúcu integráciu.¹

Vo svojej reflexii Ján Stanislav v tom čase do centra pozornosti postavil humanitné vedy a vedy o kultúre, ktoré formujú mysliaču a tým aj slobodnú spoločnosť. Dôrazne pritom vystríhal pred horlivosťou rozličných ochotníkov a upozorňoval na nevyhnutnosť podpory vedeckej komunity a školeného vedeckého dorastu.²

Program slovenského slavistického výskumu je zameraný na skúmanie slovensko-slovanských i slovensko-neslovanských jazykových a kultúrnych vzťahov, v ktorých centre je Slovensko, slovenský jazyk a slovenská kultúra, no vždy vo vzťahu s inými slovanskými i neslovanskými jazykmi a kultúrami. Tento program teda zahŕňa jazykovedné, historiografické, národopisné i kulturologické výskumy z porovnávacieho hľadiska, v kontexte interdisciplinárnej komplementárnosti

---

¹ O tejto skutočnosti existuje niekoľko štúdií a expertíz, napríklad Liesmann, Konrad, Paul: *Teorie nevzdělanosti: omyly společnosti vědění*. Praha: Academia, 2008. 127 s.

² Pozri Stanislav, Ivan: *Život v slove. Rozprávania o Jánovi Stanislavovi*. Bratislava: Slovenský spisovateľ 1987, s. 63-71.

a spolupráce. Slavistika v medzinárodnom kontexte, v ktorom je slovenská slavistika pevne ukotvená, má svoje trvalé interdisciplinárne zameranie. V duchu tohto interdisciplinárneho a komplexného zamerania nestojí slovenská slavistika len na filologických základoch, ale v rámci interdisciplinárnej spolupráce ustavične zohľadňuje mnohé ďalšie výsledky výskumov v oblasti duchovnej i materiálnej kultúry (etnológia, archeológia, história, teológia...). Iba tak sa možno približovať k postupnému utváraniu uceleného obrazu o živote spoločnosti. Podstatou interdisciplinárne orientovaných výskumov je využívanie výsledkov čo najširšieho spektra príbuzných vedných disciplín.

Slavistické výskumy realizované na iných pracoviskách na Slovensku alebo aj v zahraničí nemožno vnímať ako konkurenčné prostredie; konkurencieschopnosť sa v slavistickom výskume meria vo vzťahu k akceptácii výsledkov komplexného a interdisciplinárneho slavistického vedeckého bádania v národnom a medzinárodnom kontexte.³ Slovenské slavistické výskumy sa plne zúčastňujú na poznávaní európskej kultúrnej pamäti.

Z prednášky Jána Stanislava z 8. marca 1934 v sieni Elánu si v tejto súvislosti dovoľíme uviesť nasledujúce: „Nie je ozajstným vedcom ten, kto okrem svojho odboru nepozná nič iného. Práve širší rozhľad po umení, po svete atď. umožňuje mu neraz ponímať niektoré vedecké problémy na celkom inej základni. Jazykozpytec, napríklad slovenský, prirodzene musí poznať reč a krajiny slovanské. Tá jeho veda bez toho by bola veľmi kusá. Konečne umelec a vedec má byť soľou zeme, a preto musí sa naňho obetovať. Všetok náklad sa však vo väčšine národu mnohonásobne vráti; sú prirodzene aj prípady sklamaní. Umenie a veda sú tou najkrajšou vizitkou národa pred svetom.“⁴ V tejto súvislosti Ján Stanislav cituje ešte myšlienku svojho profesora Miloša Weingarta, českého slavistu pôsobiaceho na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, ktorý v kontexte akceptácie humanitných vied v spoločnosti zdôraznil najmä ich vedomostný rozmer, keď povedal, že niet vedy bez národa a národa bez vedy. K tejto skutočnosti Ján Stanislav dodal, že „každý by sme si mali vštepiť hlboko do srdc túto svätú pravdu“,“⁵ z ktorej vyplýva, že práve vedomostný potenciál spoločenstva žijúceho v konkrétnom historicko-spoločenskom i kultúrnom prostredí je kapitálom sústavného budúceho rozvoja spoločnosti a jeho zdravého kultúrneho povedomia. Slavistika nezhrňa poznatky za účelom ich encyklopedického uchovania, ale uskutočňuje systematický pramenný výskum založený na kritickej reflexii, argumentácii a prieniku všetkých zúčastnených vedeckých disciplín, ktoré ovplyvňujú procesy kultúrnej pamäti

---

³ Bližšie o tom pozri Žeňuch, Peter: Stav a perspektívy slovenskej slavistiky. Z dejín Slovenského komitétu slavistov a Slavistického ústavu Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied. In Žeňuch, Peter (ed.): Slovenská slavistika včera a dnes. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV a Slovenský komitét slavistov, 2012, s. 52.

⁴ Pozri Stanislav, Ivan: Život v slove..., c. d., s. 69-71.

⁵ Tamže.

a kultúrneho rozvoja spoločnosti v národnom i medzinárodnom kontexte. Slovenská slavistika aj z pohľadu aktuálnej vednej politiky je modernou vednou disciplínou, ktorá prináša odpovede na mnohé otázky o nezanedbateľnej účasti slovenskej kultúry pri formovaní európskeho historicko-kultúrneho priestoru.

Opísané podmienky fungovania humanitných vedných disciplín, slavistiku nevynímajúc, sa dnes vari ani významne nezmenili, alebo sa na tie predošlé podobajú práve v tom, že sme sa opäť akosi prestali učiť od znamenitých mužov našich kultúrnych dejín, prestali sme si všímať ich odvahu prejavovať a vyjadriť svoje presvedčenie, prestali sme sa navzájom počúvať, ba aj komunikovať, a to nielen na osi diachrónej, ale i na osi synchrónnej. Túto skutočnosť znova a opäť možno ešte dôraznejšie sprítomniť v nadčasovom výroku slovenského vlastenca Jána Kollára o tom, že bez poznania minulosti nemožno pochopiť súčasné deje.

A keďže humanitný výskum má byť podľa Jána Stanislava soľou pre národ, jeho prioritou nie sú a nemôžu byť okamžité zúročené benefity ekonomického charakteru založené na princípe: *finančná investícia – finančný zisk*. Pravda, dnes už nemáme ušľachtilého kanonika Jura Palkoviča, bez ktorého by Bernolákov Slowár nevyšiel!⁶ Niet nezištných podporovateľov takej vedy, z ktorej by sa neočakával okamžitý ekonomický benefit (navyše často ukrytý aj do politického habitu). Teda úžitok založený na zvyšovaní úrovne myslenia a duchovného rozvoja národa a jeho kultúry je bláznovstvom?! Napriek tomu verím, že nie všetci, ktorí sa upísali slavistickej vednej disciplíne, sú práve jurodiví.⁷

Hoci sa hodnota slovenských slavistických výskumov nedá vyčíslit' finančnými benefitmi, jej význam predsa len možno merať podľa jej nemalej spoločenskej a kultúrnej hodnoty a jej širokej akceptácie.

Komplexný a interdisciplinárny slavistický výskum ponúka odpovede na mnohé aktuálne spoločenské i kultúrne témy, teda reaguje na potreby spoločnosti. Aj preto slavistický výskum na Slovensku deklaruje naliehavú potrebu udržateľnosti jeho inštitucionalizovanej vedeckovýskumnej platformy,⁸ v rámci ktorej sa slavistika ako vedná disciplína má možnosť slobodne rozvíjať. Riziká a zložitosti podnes spreádzajúce slavistické výskumy možno eliminovať iba úsilím o garantovanie

⁶ „Finančnú podporu pre vedeckých pracovníkov pýtať, žiadať alebo predpokladať od našich bohatších jedincov, je dnes vari nemožné. Niektorí i veľmi známi činitelia pre vedu a umenie nemajú ani zmyslu. Dnes už nežujieušľachtilý kanonik Jur Palkovič, bez ktorého pomoci Bernolákov Slowár a Hellého spisy neboli by uzreli svetlo sveta, niet už ani tých nadšencov, ktorí skoro všetky svoje úspory v rokoch šesťdesiatych a sedemdesiatych (v 19. storočí, pozn. P.Ž.) dávali Matici a Múzeu. (...) My sme počtom malí, ale nemusíme byť kultúrne malí.“ Tamže, s. 70.

⁷ V staroslovenčine sa pomenovaním *жродивъ/-ьу* označuje človek, ktorý sa podľa prítomného sveta správa nerozumno, pomätene, hoci sám jurodivý pod rúskom takéhoto často predstieraného správania disponuje darmi či predpokladmi vysokej inteligencie, vzdelanosti, predvídavosti a prezieravosti.

⁸ Pozri k tomu Doruľa, Ján: Inštitucionalizácia slovenskej slavistiky. In: Žeňuch, Peter (ed.): Slovenská slavistika včera a dnes. Bratislava: Slovenský komitét slavistov – Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2012, s. 56-69.

ich stability, snahou o udržateľnosť ich kontinuity prostredníctvom výchovy mladej generácie a ich prepojenie s medzinárodným slavistickým výskumným priestorom najmä prostredníctvom spolupráce s Medzinárodným komitétom slavistov.⁹

Úloha skúmať vzťahy slovenského jazyka a kultúry s inými slovanskými i neslovanskými jazykmi a kultúrami vyplynula z potreby poznať medzijazykové, medzietnické, medzikonfesionálne i medzikultúrne procesy, ktoré formovali a formujú slovenský kultúrny priestor od najstarších čias po súčasnosť. Staršie i novšie vrstvy slovenskej kultúry prirodzene utvorené v kontakte s latinským i byzantsko-slovanským kultúrno-historickým horizontom sú jedinečným zdrojom pre komplexné synchrónne i diachrónne pochopenie procesov, ktorých odraz badať v dnešnej spoločnosti.

Túto skutočnosť Slavistický ústav Jána Stanislava SAV zdôrazňuje ako východisko práve teraz, najmä v rámci aktuálne pripravovaných výskumných programov v Slovenskej akadémii vied, ktorých úlohou má byť práve ich široké spoločenské uplatnenie. Na zasadnutí akademickej obce pracoviska prijal Slavistický ústav Jána Stanislava SAV dňa 18.1.2016 program kontinuítnej realizácie výskumu národnej kultúry a jej vzťahu k európskemu kultúrnemu horizontu. Zároveň v rámci výskumného programu zameraného na kultúrnu tradíciu a kultúrnu zmenu ako prierezovú výskumnú tému SAV¹⁰ predkladá Slavistický ústav Jána Stanislava SAV na realizáciu interdisciplinárny výskum slovenského kultúrneho horizontu, ktorý ovplyvňovali rozličné formanty kultúrneho a civilizačného vývinu v slovanských i širších európskych kultúrnych a historických súvislostiach. Od najstarších čias formovania etnických a kultúrnych identít tvorí Slovensko a Slováci kontinuálnu súčasť európskeho kultúrneho horizontu. Slavistický ústav Jána Stanislava SAV mieni realizovať svoj výskum práve na tému Pamäť a identita slovenskej kultúry, v rámci ktorej možno uskutočniť výskum slovenského kultúrno-historického a religiózneho priestoru v interakciách národných a európskych hodnôt; interdisciplinárny a konfrontačný výskum jazyka, ľudovej slovesnosti, duchovnej kultúry v oblasti slovensko-latinských, slovensko-cirkevnoslovanských, slovensko-východoslovanských, slovensko-južnoslovanských, slovensko-nemeckých a slovensko-maďarských vzťahov; výskum slovenskej kultúry a písomníctva

---

⁹ Pozri k tomu Жеңюх, Петер: Двадцать лет институционализации славистики в Словацкой академии наук. In *Славяноведение*, 2016, 52, № 1, s. 70-78; Žeňuch, Peter: Dvadsať rokov inštitucionalizovanej slavistiky v Slovenskej akadémii vied. In Žeňuch, Peter (zost.): *Dvadsať rokov inštitucionalizovanej slavistiky v Slovenskej akadémii vied*. Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2015, s. 8-26; Žeňuch, Peter – Žeňuchová, Katarína: *Slovak Slavistics: past and present. Interdisciplinary discourses of Slovak academic Slavistics*. In *Human Affairs. Postdisciplinary Humanities & Social Sciences Quarterly*. 2013, roč. 23, s. 260-277; Žeňuch, Peter: Stav a perspektívy slovenskej slavistiky. Z dejín Slovenského komitétu slavistov a Slavistického ústavu Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied. In Žeňuch, Peter (ed.): *Slovenská slavistika včera a dnes*. Bratislava: Slovenský komitét slavistov – Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2012, s. 9-56.

¹⁰ Pozri *Otvorená akadémia – programy pre spoločnosť*. In *Správy SAV*, 2016, roč. 52, č. 1, s. 3.

v kontexte Slavia latina a Slavia byzantina (slovenská kultúra a jej miesto v systéme európskej kultúry a civilizácie); výskum kontinuity, diskontinuity, mobility a diverzity slovensko-slovanských a slovensko-neslovanských vzťahov v kontexte európskych kultúrnych hodnôt (napr. slovensko-latinské, slovensko-cirkevnoslovanské, slovensko-nemecké vzťahy a pod.), konfesionalizmus a nadkonfesiónálny rozmer národnej a štátnej identity.

Práve v kontexte zintenzívnenej integrácie európskeho kultúrno-spoločenského priestoru zostáva prioritou poznávanie vlastnej národnej kultúry ako jednej z rovnocenných zložiek tohto priestoru.

II.

1. marca 1995 v nadväznosti na uznesenie Predsedníctva SAV č. 733 z 20. decembra 1994 vznikol Slavistický kabinet SAV. Na samom začiatku jeho činnosti stáli piati pracovníci, ktorí v roku 1995 prešli do kabinetu delimitáciou z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. Zriaďovaciu listinu kabinetu schválilo Predsedníctvo SAV dňa 23. februára 1995. V tom istom roku nastúpili do vedeckej ašpirantúry (dnešné doktorandské štúdium) ďalší dvaja pracovníci. Konceptia základného slavistického výskumu sa tak začala postupne realizovať na akademickej pôde. So vznikom Slavistického kabinetu SAV sa utvorili podmienky, ktoré umožnili prepojiť organizačné úlohy Slovenského komitétu slavistov s vedeckovýskumnou činnosťou akademického pracoviska zameraného na základný vedecký výskum. V Slavistickom kabineťe SAV sa tak utvorilo skromné prostredie pre napĺňanie koncepcie slavistického bádania i vhodný potenciál aj pre správu a agendu Slovenského komitétu slavistov.

V roku 2005 sa Slavistický kabinet SAV uznesením Predsedníctva Slovenskej akadémie vied zo dňa 16. decembra 2004 s platnosťou od 1. januára 2005 premenoval na Slavistický ústav Jána Stanislava SAV. Týmto pomenovaním sa vzdáva hold a úcta osobe a dielu významného slovenského slavistu Jána Stanislava (1904-1977).

V roku 2007 sa úspešne realizovala rekonštrukcia priestorov v objekte SAV v Bratislave na Patrónke, ktoré boli na základe uznesenia Predsedníctva SAV (č. 194 z roku 2005 a následne aj podľa uznesenia č. 653 z 1. februára 2007) pridelené Slavistickému ústavu Jána Stanislava SAV. Dňa 21. decembra 2007 podpísal Slavistický ústav Jána Stanislava SAV dohodu o prevode miestností v objekte na Panskej ul. 26 v Bratislave späť do správy Jazykovedného ústavu Ľ. Štúra SAV a ukončil sa proces sťahovania pracoviska do rekonštruovaných priestorov v areáli Slovenskej akadémie vied na Dúbravskej ceste 9.

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV bol v rokoch 1995-2010 školiacim pracoviskom pre doktorandov vo vednom odbore 73-09-9 slavistika-slovanské jazyky. Po strate kompetencií Slovenskej akadémie vied samostatne školiť doktorandov podpísal Slavistický ústav Jána Stanislava SAV dohodu o spolupráci

s Filozofickou fakultou Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre o zabezpečovaní doktorandského štúdia. V rokoch 2010-2014 sa realizovalo doktorandské štúdium v odbore 2.1.27 slovenský jazyk a literatúra a od 1. augusta 2014 má Slavistický ústav Jána Stanislava SAV priznané právo podieľať sa na doktorandskom štúdiu v odbore 2.1.28 slovanské jazyky a literatúry. Žiadosť o akreditáciu bola predložená s cieľom realizovať doktorandské štúdium na vedeckom pracovisku SAV v takom odbore, ktorý priamo súvisí s vedeckovýskumnou činnosťou Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV a je v úzkom vzťahu s jeho vedeckovýskumným zameraním, ktoré vyplýva aj z jeho zriaďovacej listiny.

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV v spolupráci so Slovenským komitétom slavistov a s podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky, od roku 2016 s finančným príspevom Fondu na podporu umenia, zabezpečuje vydávanie a redigovanie interdisciplinárneho slavistického časopisu *Slavica Slovaca*, ktorý od roku 2011 vychádza v troch číslach so supplementom a v tomto roku časopis oslavuje 50 rokov od svojho vzniku.

Slavica Slovaca plnili svoju úlohu ako periodikum zamerané na publikovanie slavisticky orientovaných vedeckých výskumov v oblasti jazykovedy, literárnej vedy, histórie s archeológiou a etnografie s folkloristikou. V tomto formáte vychádzal časopis štyrikrát ročne až do roku 1992. Po turbulenciách iného ako vedeckovýskumného charakteru došlo k odštiepeniu dvoch literárnovedných čísel časopisu. Literárnovedná slavistika sa od roku 1992 mienila prezentovať samostatne na stránkach delimitovanej časti časopisu *Slavica Slovaca*, ktorý začal v Ústave svetovej literatúry SAV vychádzať so zmeneným názvom ako *Slovak Review*... Od roku 2009 prestalo toto periodikum vychádzať.¹¹

Zostávajúce dve jazykovedné čísla časopisu *Slavica Slovaca* sa v roku 1993 pretransformovali na interdisciplinárny časopis, ktorý v súlade so slavistickým výskumným programom a v súčinnosti jazykovedného, historického a etnologického výskumu fungoval ako slavistický publikačný orgán troch inštitúcií (Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV, Historického ústavu SAV a Ústavu etnológie SAV). Tento stav vydávania slavistického periodika však netrval dlho, lebo Slavistický kabinet SAV a následne Slavistický ústav Jána Stanislava SAV prevzal celú agendu súvisiacu s prezentáciou slavistických výskumov. Časopis *Slavica Slovaca* sa tak stal publikačným orgánom dvoch slavistických inštitúcií – Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV a Slovenského komitétu slavistov. Uvedené skutoč-

---

¹¹ Porovnaj Žeňuchová 2012: 77. D. Hučková (2013: 302 – 310) v tejto súvislosti dodáva, že kým ešte v roku 1993 časopis *Slovak Review* ako priamy dedič idey literárnovednej slavistiky publikoval literárnovedné príspevky z 11. medzinárodného zjazdu slavistov v Bratislave, už o rok na to, teda v roku 1994, túto slavistickú orientáciu radikálne ukončil, o čom svedčí fakt, že od roku 1994, teda ani necelý rok po slavistickom zjazde v Bratislave, vychádza *Slovak Review* už ako časopis pre výskum svetovej literatúry. V roku 2007, ako ďalej konštatuje D. Hučková (2012: 177-178), došlo k ďalšej zmene v orientácii časopisu, ktorý sa deklaruje ako slovenský časopis zameraný na výskum svetovej literatúry – *Slovak Review of World Literature Research*.

nosti vyplynuli z aktuálnych potrieb slovenskej slavistiky a z interdisciplinárneho a synergického prepojenia slovenských slavistov a medzinárodnej slavistiky. Významnú koordinačnú rolu tu zohráva práve Slovenský komitét slavistov a jeho napojenie sa na medzinárodný slavistický kontext reprezentovaný Medzinárodným komitétom slavistov.

Koncepcne a programovo organizovaný slavistický výskum sa na Slovensku do 90. rokov 20. storočia systematicky nerealizoval v žiadnej inštitúcii, ktorá by zároveň plnila koordinačnú funkciu.

Program komplexného výskumu v oblasti jazykovednej slavistiky na Slovensku vypracoval Ján Doruľa. Dňa 14. októbra 1988 prebehla oponentúra tohto programu pred rozšírenou vedeckou radou Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV. Prediskutovaný program zahŕňal komplexný výskum vzťahov slovenského jazyka a kultúry k iným slovanským i neslovanským jazykom a kultúram.¹² Text programu bol následne publikovaný v časopise *Slavica Slovaca*.¹³ V texte programu slavistického výskumu sa konštatuje, že sa bude postupne uskutočňovať podľa reálnych možností pracovísk, ktoré sa na jeho riešení budú zúčastňovať. Tematické okruhy tohto slavistického výskumného programu nie sú ani zďaleka vyčerpané či vyriešené.

Základom interdisciplinárne orientovaných slavistických výskumov je koordinovaný, systematický a projektovaný výskum, ktorý v európskom kontexte umožňuje pokryť široko vnímané spektrum úloh.¹⁴ Túto skutočnosť dobre dokumentujú aj výsledky, ktoré Slavistický ústav Jána Stanislava SAV od samého začiatku svojho fungovania od roku 1995 doteraz predložil.

Počas svojho dvadsaťročného fungovania Slavistický ústav Jána Stanislava Slovenskej akadémie vied ukázal, že je nezanedbateľným partnerom podobne výskumne orientovaných pracovísk v slovanských aj neslovanských krajinách. O pevnom postavení ústavu v kontexte slovenskej i medzinárodnej slavistiky svedčí spolupráca s domácimi i zahraničnými partnermi pri realizácii výskumných projektov založených na konfrontačných a komparatívnych výskumoch. Osobitne významná je spolupráca s vysokými školami a ich vedeckovýskumnými pracoviskami doma i v zahraničí, napríklad s *Patristische Kommission der Akademie der Wissenschaften von Nordrhein-Westfalen* v Bonne, s *Pontificio Istituto Orientale* v Ríme, s *Institutom slavianovedenia Ruskej akadémie vied* v Moskve, s *Cyrilo-metodským výskumným centrom Bulharskej akadémie vied* v Sofii, s *Ústavom bulharského jazyka Bulharskej akadémie vied*, s *Katedrou ukrajinskej folkloristiky Ľvovskej*

¹² Oponentské posudky spolu so zápisom z diskusie k programu slavistického výskumu sú k dispozícii v archíve Slovenského komitétu slavistov.

¹³ Doruľa, Ján: Program jazykovedného slavistického výskumu na Slovensku. In *Slavica Slovaca*, 1989, roč. 24, č. 3, s. 201-210

¹⁴ Pozri k tomu aj štúdiu Žeňuch, Peter–Žeňuchová, Katarína: Slovak Slavistics: past and present. *Interdisciplinary discourses of Slovak academic Slavistics*. In *Human Affairs. Postdisciplinary Humanities & Social Sciences Quarterly*, 2013, roč. 23, č. 2, s. 260-277.

národnej univerzity Ivana Franka, so Slovanským ústavom Akadémie vied Českej republiky v Prahe, s Ústavom všeobecných dejín Ruskej akadémie vied, s Masarykovou univerzitou v Brne, s Univerzitou Konštantína Filozofa v Nitre, s Trnavskou univerzitou, s Katolíckou univerzitou v Ružomberku, s Prešovskou univerzitou, s Univerzitou Komenského v Bratislave, s Univerzitou svätého Cyrila a Metoda v Trnave. Treba tiež spomenúť, že v rámci medzinárodných interdisciplinárnych slavistických programov existuje trvalý záujem zahraničných štážistov o štipendijné pobyty v Slavistickom ústave Jána Stanislava SAV či už v rámci programov Vyšehradského fondu, Slovenskej akademickej informačnej agentúry alebo v rámci projektov medzinárodnej vedeckej spolupráce financovaných Agentúrou na podporu výskumu a vývoja, medziakademických dohôd i bilaterálnej spolupráce. V rámci bilaterálnej medzinárodnej vedeckej spolupráce sa realizuje aj vydávanie pramennej medzinárodnej vedeckej edície Monumenta byzantino-slavica et latina Slovaciae, v ktorej sa prezentujú výskumy byzantsko-slovanskej i latinskej kultúry a tradície na Slovensku. Pramenná edícia Monumenta byzantino-slavica et latina Slovaciae vychádza vďaka spolupráci Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV, Pontificio Istituto Orientale v Ríme a Centra spirituality Východ–Západ Michala Lacka Trnavskej univerzity v Košiciach.

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV od svojho vzniku zápasí s nízkym limitom zamestnancov, s čím súvisí aj nízky mzdový fond, čo významne limituje personálny rozvoj pracoviska. Napriek tomu však dvadsať rokov existencie inštitucionalizovaného slavistického pracoviska v Slovenskej akadémii vied ukázalo,¹⁵ že Slavistický ústav Jána Stanislava SAV patrí k takým vedeckým pracoviskám, ktoré do medzinárodného i národného výskumu prinášajú relevantné a originálne výsledky výskumov.

O význame výskumných výsledkov slovenskej slavistiky v slovenskom i medzinárodnom priestore svedčia nielen národné projekty, do ktorých je Slavistický ústav Jána Stanislava SAV plne zapojený ako koordinátor a zodpovedný riešiteľ (sú to napríklad projekty Centra excelentnosti, Agentúry na podporu výskumu a vývoja, Vedeckej grantovej agentúry Ministerstva školstva SR a SAV,

---

¹⁵ Z príležitosti 20. výročia od založenia Slavistický ústav Jána Stanislava SAV vydal knižnú publikáciu Dvadsať rokov inštitucionalizovanej slavistiky v Slovenskej akadémii vied (Ed.: P. Žeňuch, Bratislava: Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, 2015. 254 s.), ktorá širokému okruhu záujemcov o slavistiku približuje vedecko-výskumné zameranie a výsledky výskumov pracoviska, profily a bibliografiu všetkých pracovníkov ústavu od roku 1995 do konca roka 2014. V publikácii sa nachádzajú aj anotácie knižných prác, ktoré vydal Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, i takých knižných publikácií, ktoré vyšli v iných domácich alebo zahraničných vydavateľstvách, na ktorých sa ako autori podieľali pracovníci Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV. Publikácia je nielen pamätnicou organizácie z príležitosti dvadsiateho výročia jej založenia, ale zároveň je príspevkom k dejinám slovenskej slavistiky. Slavistický ústav Jána Stanislava SAV v spolupráci so Slovenským komitétom slavistov z referátov, ktoré odznali na kongrese, pripravuje monotematickú knižnú publikáciu s názvom Ján Stanislav a slovenská slavistika.

projektov Ministerstva kultúry SR, Operačného programu EÚ v oblasti výskumu a vývoja a ďalšie), ale je to aj potešujúci záujem zahraničných slavistov o výskumné pobyty v našej inštitúcii v rámci programov Slovenskej akademickej informačnej agentúry i záujem o program SASPRO.

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV je aj sídlom Slovenského komitétu slavistov, preto mu prináleží koordinačná funkcia, ktorou presahuje národný výskumný rámec a zúčastňuje sa na koordinácii slavistických výskumov v medzinárodnom kontexte.

Po vzniku Slovenskej republiky, najmä však po 11. medzinárodnom zjazde slavistov v roku 1993 v Bratislave začala slovenská slavistika vlastnú etapu rozvoja disciplíny. Delegácie zástupcov slovenskej slavistiky pravidelne prezentujú jej výskumné výsledky na medzinárodných zjazdoch slavistov: v Krakove v roku 1998, v Lubľane v roku 2003, v Ochride v roku 2008 a v Minsku v roku 2013. V súčasnosti sa pripravuje účasť slovenskej delegácie na 16. medzinárodnom zjazde slavistov, ktorý sa uskutoční v roku 2018 v srbskom Belehrade.¹⁶

O účasti slavistov na medzinárodnom slavistickom zjazde rozhodujú národné komitény slavistov podľa stanovenej kvóty, dohodnutej na zasadnutiach Medzinárodného komitétu slavistov. Tematiku zjazdových rokovaní špecifikuje organizátorská krajina v spolupráci so zástupcami tých krajín, ktoré sú členmi prezídia, resp. expertného tímu zodpovedného za realizáciu medzinárodného zjazdu slavistov.

Riaditeľ Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV je spravidla aj predsedom Slovenského komitétu slavistov a je členom Medzinárodného komitétu slavistov. Slovenská slavistika sa síce do medzinárodného kontextu začala samostatne začleňovať až po 11. medzinárodnom zjazde slavistov v roku 1993, predsa však sa takéto začlenenie naplno podarilo až po zriadení slavistického pracoviska s koordinačnou funkciou v roku 1995 na pôde Slovenskej akadémie vied.

V roku 2008 sa čestným členom Medzinárodného komitétu slavistov stal Ján Doruľa.

Na zasadnutí Medzinárodného komitétu slavistov v Minsku v roku 2013 bol za koordinátora 39 vedeckých komisií pri Medzinárodnom komitéte slavistov zvolený Peter Žeňuch, predseda Slovenského komitétu slavistov.

Slavistický ústav Jána Stanislava SAV predstavuje koordinačné centrum slovenskej slavistiky s prepojením na medzinárodný slavistický výskum. Táto koordinačná úloha tiež vyplýva zo zriaďovacej listiny organizácie, čím sa zdôrazňuje

---

¹⁶ Medzinárodné zjazdy slavistov sa konajú v pravidelných päťročných intervaloch od roku 1929, keď sa prvý takýto zjazd uskutočnil v Prahe. Druhý medzinárodný zjazd slavistov bol vo Varšave v roku 1934, tretí zjazd organizovali srbskí slavisti v roku 1939, no pre napätú politickú situáciu pred druhou svetovou vojnou sa nerealizoval. Štvrtý zjazd bol v Moskve v roku 1958, piaty v Sofii v roku 1963, šiesty v Prahe v roku 1968, siedmy vo Varšave v roku 1973, ôsmy v Záhrebe v roku 1978, deviaty v Kyjeve v roku 1983, desiaty v Sofii v roku 1988, jedenásty zjazd slavistov sa v roku 1993 uskutočnil v Bratislave, dvanásty v Krakove v roku 1998, trinásty v Lubľane v roku 2003, štrnásty v roku 2008 v macedónskom Ochride a pätnásty sa uskutočnil v auguste 2013 v Minsku.

prepojenie slovenského slavistického výskumu s koordinačným prostredím, ktoré zastupuje Medzinárodný komitét slavistov. Slavistický ústav Jána Stanislava SAV sa ako súčasť medzinárodného vedeckovýskumného i koordinačného slavistického prostredia podieľa na organizovaní pravidelných svetových slavistických zjazdov. Je stabilným a porovnateľným partnerom pre slavistické pracoviská v slovanských i neslovanských krajinách v európskom i širšom svetovom kontexte. Prostredníctvom Slovenského komitétu slavistov sa slovenská slavistika aktívne zúčastňuje na vedeckovýskumných i vedecko-organizačných aktivitách Medzinárodného komitétu slavistov, najvyššej slavistickej organizácie v slavistickom vedeckovýskumnom prostredí, ktorú tvorí 43 krajín sveta. V každej z týchto krajín sa nachádza partnerské slavistické pracovisko.

V roku 2011 sa uskutočnil Prvý kongres slovenských slavistov, na ktorom sa zúčastnili predstavitelia slavisticky orientovaných výskumov v oblasti jazykovedy, literárnej vedy, historiografie s archeológiou a etnografie s folkloristikou. Na kongrese, ktorého cieľom bolo zhodnotiť doterajší stav vedeckého slavistického výskumu a určiť priority slovenskej slavistiky do budúcnosti, zúčastnení predstavitelia slavisticky orientovaných výskumov konštatovali, že interdisciplinárny model základného výskumu a prezentácia získaných výsledkov v domácom i medzinárodnom kontexte je neoddeliteľnou súčasťou komplexného interdisciplinárneho výskumu vzťahov slovenského jazyka a kultúry v slovanskom i neslovanskom jazykovom a kultúrnom kontexte.

V novembri 2015 sa uskutočnil Druhý kongres slovenských slavistov, ktorý predstavil interdisciplinárny pohľad na dejiny slovenskej slavistiky v kontexte diela Jána Stanislava. Účastníci kongresu si pripomenuli aj 20. výročie vzniku Slavistického ústavu Jána Stanislava SAV a 50. výročie vzniku slavistického časopisu *Slavica Slovaca*. Účastníci kongresu poukázali na to, že výsledky slavistických výskumov ozrejmujú doteraz málo známe skutočnosti predovšetkým o vzťahu a postavení slovenského kultúrneho prostredia v kontexte európskej kultúry, preto výskum vzťahov slovenského jazyka kultúry s inými slovanskými jazykmi, spolu s výskumom slovensko-cirkevnoslovanských, slovansko-latinských a slovensko-nemeckých vzťahov najstaršieho obdobia je predovšetkým východiskom pre pochopenie vývinu v slovanskom národnom a kultúrnom prostredí, v ktorom jednotlivé štruktúrne zložky identity často vnímame oddelene ako samostatné, izolované vrstvy, predsa sa však tieto jednotlivé vrstvy prekrývajú, dopĺňajú a ovplyvňujú, s presahmi na slovanský jazykový a kultúrny kontext a na jeho vzťah k neslovanskému jazykovému a kultúrnemu prostrediu. Slovenské slavistické výskumy sa tak plne zúčastňujú na poznávaní regionálnej stredoeurópskej, slovanskej i širšej európskej kultúrnej pamäti. Slovenská slavistika v domácom i v medzinárodnom prostredí získala dôležité postavenie, ktoré je výsledkom snáh o garanciu stability slavistickej vednej disciplíny na Slovensku a jej uplatňovania v medzinárodnom prostredí.